

EZ - ZÂHİR

Ez-Zâhir, Esma-ül hüsnadan olup Allah-ü Zülcelalin sıfat-ı uzması ve esma-i ilâhîsidir. Zâhir, aşikâr anlamına gelir. Allah Teâlâ'nın varlığı her şeyden aşikârdır. Başta kendi mevcudiyetimiz O'nun varlığına en büyük delildir. Bununla beraber gözümüzün gördüğü her manzara, kulaklarımızın işittiği her nağme, ses, elimizin tuttuğu, dilimizin tattığı her şey, fikirlerimizin üzerinde çalıştığı her mana hâsılı gerek içimizde gerek dışımızda anlayıp sezebildiğimiz her şey O'nun varlığına, birliğine, sıfat-ı kemaliyesine şahittir. Çünkü bunları yaratan ve yaşatan O Yüce Allah'tır.

Evet, şu bir gerçektir ki, her sanat eseri sanatkârın mevcudiyetine şahadet eder. Her nakış nakkaşı isbat eder. Bir iğne ustasız olamayacağına göre bunca varlık, canlı, cansız cisimler, harikulade hadiseler, küre-i arz, güneşler, ay ve yıldızlar, sayıca hesaba gelmeyen bunca gezegenler, gökten inen yağmur, yerden çıkan nebatat O'nun varlığının, birliğinin nişanlarıdır. Adeta zerreden kürelere, damladan deryalara kadar, en küçük, ancak mikroskopla görülebilen hücreden koskoca insana kadar madde mana adına her şey yaratanının, yaşatanının şahitleri olup her şey farkında veya değil fakat hal diliyle 'Hu' diyor, Halıklarının varlığına şahadet ediyor.

Evet, bir Halik var, gayrı her şey mahlûktur. Her mahlûk da Halikının nişanıdır, eseridir. O Allah ki, her mahlûkun halinden haberdardır. Zâtı itibariyle görünmez, nasıl bir Zât-ı İlâhî olduğu bizce meçhuldür. Çünkü o Yüce Yaratıcı yarattığı mahlûkuna kendi zâtını bildirmemiş ve bu hususta düşünüp yorum yapmayı da yasaklamıştır ki, yarattığı akıl Zâtını anlamaya müsait değildir. Murâd-ı ilâhî öyle murad etmiştir ve O'nu görmek ancak cennet yurdunda olacaktır. Bize düşen Rabbimizi eserleriyle tanıyıp iman etmek olmakla beraber, gördüğümüz, duyduğumuz her şeyde, içinde bulunduğumuz her durumda Mevlâ'nın varlığını, birliğini, azametini görüp sanatta sanatkârı seyretmektir. O öyle bir Allah'dır ki, her yerde zahirdir.

Ayet-i kerîmede "O'na gözler erişemez, O ise bütün gözleri görür" ¹ buyurmuş ki, eserleri O'nun şahitleri olduğu gibi mesajları da O'nun an bariz şahitleridir.

"Onlar, üstlerinde kanatlarını açıp kapayarak uçan kuşları görmüyorlar mı? Onları (havada) Rahman olan Allah'tan başkası tutmuyor. Şüphesiz O, her şeyi görendir." ²

"De ki: Baksanıza, eğer suyunuz yerin dibine çekilse, size kim bir akarsu getirebilir?" ³

"Yeryüzünde ne varsa hepsini sizin için yaratan O'dur. Sonra göğe yönelip onları yedi gök olarak düzenleyen de O'dur. O, her şeyi çok iyi bilendir" ⁴

Mevlâ, pek çok ayetlerde varlığını, birliğini, cümle varlıkların yaratıcısı olduğunu bildirmiştir ki, gerek Kur'an-ı azimüşşan gerekse kâinat kitabı, küre-i arz ve içindekiler Allah-ü Zülcelâlin varlığının ve cümle sıfat-ı uzmasının, esmâ-i ilâhîsinin şahitleridirler. İşte böylece Allah her yerde zahirdir ki Zâhir esmâ-i ilâhîsi cümle varlıkta tecelli etmiştir.

Biz insanların da bir zâhir bir de bâtın yönümüz var ki, işte bu ismin tecellisi ile bedenimiz zâhir olduğu gibi pek çok ahvalimiz de zâhirdir. Mesela gözümüz zâhirdir, bu zâhirdeki göz zâhiri görür, kulak zâhir sesi duyar, el zâhir şeyleri tutar, ayak zâhir zeminde yürür, hareket eder vs. Amellerin de bir zâhir bir de bâtın yönü vardır. Hayırlı veya hayırsız, sevaba veya günaha vesile olacak, kâra veya zarara sebep olacak pek çok ahvâl vardır ki, zâhirdir. Zâhirle bâtın, ruhla ceset gibidir; bâtın olan ruh ne derece önemli ise, zâhir olan ceset de o derece önemlidir. Ruhla ceset mesuliyet itibariyle birbirinden ayrılmaz bir bütün gibidirler.

Maddesiz mana, manasız madde pek muteber sayılmaz, kulun amelini de Allah Teâlâ hem zâhir hem bâtın yönüyle değerlendiriyor. Şöyle ki, zâhiren çok güzel amel bâtına göre değer kazanıyor ki, bir hadis-i şerifte "Ameller niyetlere göre değerlendirilir" ⁵ buyrulmuştur. Böyle olmakla beraber her ne kadar niyet halis olsa fakat zâhirde hiç amel

¹ En'am:103

² Mülk:19

³ Mülk:30

⁴ Bakara:29

⁵ Buhari, Müslim

olmasa, bu niyet de insana pek yarar sağlamaz, yararlı olması için fiiliyat lazımdır. Meselâ namazın kılınması gerektiğinin idrakinde olup namazı kılmamak mesuliyetten kurtarmaz.

Allah Zâhirdir, Bâtındır. Hem zâhire, hem bâtına nıgehbandır⁶, ve zâhiri de bâtını da yaratandır. Ve mevcudât zâhir ve bâtıdan ibaret olarak iki keyfiyetten müteşekkildir. Kulun yaratılış gayesi ise, zâhir ve bâtını ile Hakk'a kulluktur. Ve kul zâhirinden de bâtınından da mesuldür.

⁶ gözetici